

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi K. N.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
I ACa 1479/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 17 kwietnia 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie I Wydziale Cywilnym w sprawie o sygn. akt I ACa 1479/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu K. N. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwóch tysięcy) złotych za okres od 19 września 2022 r. do 17 kwietnia 2024 r.**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie I Wydziałowi Cywilnemu rozpatrzenie sprawy o sygn. akt I ACa 1479/22 w terminie trzech miesięcy od dnia zwrotu akt;**
- 4. oddala skargę w pozostałej części.**

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

[SOP]

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 8 lutego 2024 r., która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 9 lutego 2024 r., K.N., działając w imieniu własnym, wniósł o: rozpoznanie sprawy przez legalnych sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (pkt. 1), stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. I ACa 1479/22 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie I Wydziałem Cywilnym (pkt. 2), zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Krakowie do wydania wyroku w terminie 1 miesiąca od wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy (pkt. 3), przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 5.000 (pięć tysięcy) złotych odszkodowania za zaistniałą przewlekłość (pkt. 4).

W dalszej części uzasadnienia skargi K.N. stwierdził, że w dniu 19 grudnia 2019 r. do Sądu Okręgowego w Krakowie wpłynął jego pozew o zapłatę odszkodowania w wysokości jednego miliona złotych. W dniu 19 lipca 2020 r., jak Skarżący twierdzi, doznał wielonarządowych urazów z powodu nielegalnych działań policji w czasie kiedy przebywał na wakacjach z żoną i dziećmi nad polskim morzem w D. Nadmienił, że złamano mu krtań, przeszedł wiele operacji i jest osobą niepełnosprawną. Przytoczył też wiele faktów dotyczących oddalenia skargi na przewlekłość postępowania z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie o sygn. akt I S 29/21 oraz z 15 grudnia 2022 r. w sprawie o sygn. akt I S 97/22. Wspomniał też, że zwracał się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o przyspieszenie rozpoznania sprawy, a także, iż złożył wniosek o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym celem szybszego wydania wyroku. Skarżący zarzucił też, że Sąd Apelacyjny w Krakowie wykonał tylko proste czynności informacyjne w jego sprawie.

W odpowiedzi na skargę, Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o jej oddalenie, a w przypadku uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu odpowiedzi przytoczono kalendarium czynności, jakie podejmowane były w sprawie od 19 września 2022 r. do 25 października 2023 r. W dalszej części uzasadnienia Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie przedstawił sytuację kadrową I Wydziału Cywilnego oraz przyczyny zaległości.

Przywołał ilość etatów i liczbę spraw obciążających sędziów, w tym wpływ spraw frankowych. W treści uzasadnienia Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie jednoznacznie stwierdził, że „ocena czy wystąpiła przewlekłość postępowania musi być dokonywana na podstawie obiektywnych i ustawowych kryteriów w odniesieniu do realiów faktycznych i prawnych danej sprawy, ale z uwzględnieniem także warunków, w jakich pracuje Sąd i poszczególni sędziowie. Nie można dokonywać ocen tylko przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia pisma do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Nie każda zatem zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona”. Prezes Sądu Apelacyjnego przytoczył też orzeczenia Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w sprawach o przewlekłość m.in. w sprawie I NSP 172/19, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że kryterium 12-miesięcznego oczekiwania na rozprawę nie może mieć charakteru bezwzględnego oraz, że jego zdaniem „pojawiający się w orzeczeniach Sądu Najwyższego 12-miesięczny okres nie może być przyjmowany jako sztywne kryterium przewlekłości – muszą być bowiem przy ocenie tej kwestii uwzględniane wszystkie wyżej przedstawione uwarunkowania”. Ponadto, jak nadmienił, sprawa nie zyskała charakteru „pilnej” w rozumieniu Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego

postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu

ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, że także krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże, to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte

w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wyniósł ponad 12 miesięcy. K.N. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 lipca 2022 r., w sprawie o sygn. akt I C 2294/19, oddalającego jego powództwo przeciwko M. K. o zapłatę. Apelacja wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 19 września 2022 r. W dniu 22 września do rozpoznania sprawy został wylosowany SSA M.B., zaś 3 listopada 2022 r. wpłynęło pismo powoda stanowiące uzupełnienie apelacji. W dniu 24 stycznia 2023 r. powód złożył wniosek o rozpoznanie apelacji na posiedzeniu niejawnym i cofnął wniosek o rozpoznanie sprawy na rozprawie. W dniu 13 lutego 2023 r. sędzia referent zarządził umieszczenie akt w kolejce oczekujących na termin posiedzenia niejawnego. Sąd Apelacyjny w Krakowie od momentu wpływu akt wraz z apelacją, poza wylosowaniem sędziego referenta, a następnie przesłaniem odpisu apelacji skarżącemu, nie podejmował czynności zmierzających do jej merytorycznego rozpoznania. W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącego o zasądzenie na jego rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok

dotychczasowego trwania postępowania, jednak nie mniej niż w/w suma, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia sumy wyższej i dlatego w tej części oddalił żądanie skarżącego jako nieuzasadnione.

W związku z tym, że zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania skarga K.N. zawiera wniosek o zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Krakowie do podjęcia postępowania, a także innych działań zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 3 w/w ustawy, postanowił zalecić podjęcie przez Sąd Apelacyjny w Krakowie odpowiednich czynności zmierzających do zakończenia postępowania w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt.

Mając powyższe na uwadze na mocy art. 12 ust. 1, 2, 3 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

[ms]